

¹⁵Amikor látták József bátyjai, hogy apjuk meghalt, ezt mondták: Hátha József bosszút forral ellenünk, és visszafizeti nekünk mindazt a rosszat, amit vele szemben elkövettünk! ¹⁶Ezt üzenték tehát Józsefnek: Apád megparancsolta nekünk halála előtt: ¹⁷Ezt mondjátok Józsefnek: Kérünk, bocsásd meg testvéreid hitszegését és vétkét, hogy rosszat követtek el ellened! Bocsásd meg hát azoknak a hitszegését, akik atyád Istenének a szolgálói! József sírva fakadt, amikor ezt elmondták neki. ¹⁸Oda is mentek hozzá a testvérei, leborultak előtte és ezt mondták: Szolgáid vagyunk! ¹⁹De József így szólt hozzájuk: Ne féljete! Vajon Isten vagyok én? ²⁰Ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt, hogy úgy cselekedjék, ahogyan az ma van, és sok nép életét megtartsa. ²¹Most hát ne féljete, eltartalak én benneteket és gyermekeiteket! Így vigasztalta őket, és szívhez szólóan beszélt velük.

Kedves Testvéreim!

A templom előterében a bejárat fölött többek között találunk két jelet, a görög abc első és utolsó betűjét. Az Alfa és az Omega a Jelenések könyvében bemutatkozó Isten ismérvei. Ő mindenek kezdete és vége.

Mai alapigénk a kezdetek könyvéből való, ahol az első sorban azt olvassuk: Kezdetben teremtette Isten az eget és a Földet. Ez az Alfa, a kezdet. De Mózes első könyvében ott van a másik oldal is, az Omega, a vég. A Teremtés könyvének utolsó gondolatai a halálról, a végről szólnak. Mai alapigénk Jákób haláláról, néhány sorra később pedig fiának, Józsefnek a haláláról. Persze a kettő közt 54 év különbség van, ami alatt rengeteg dolog történhetett Józseffel, de a szentíró csak két dolgot említ: az egyik, hogy unokái születtek, a másik pedig, hogy rendelkezik temetéséről.

De ki is volt ez a József? A Biblia egyik legismertebb szereplője. Jákób 12 fiának egyike, Benjáminnal együtt a legkedvesebb gyermek, bár azt sokan nem tudják, hogy azért van ez, mert Ráhelől születtek ők ketten, attól az asszonytól, akiért Jákób 14 évet dolgozott, hogy a felesége legyen. József álmai: hogy a búzakalászkod meghajlanak előtte, hogy a 11 csillag a nap és a hold is leborul előtte kivívják bátyjai ellenszenvét. Elhatározzák, hogy megölik, kútba dobják, de aztán mégis inkább rabszolgának adják el, így kerül József Egyiptomba, míg apja vérrel áztatva visszkapja azt a köntöst, amit ő adott fiának, azzal, hogy József meghalt. Amikor évekkel később József csodálatos módon a fáraó főembere lesz (mert Isten segítségével megfejti annak álmát) a testvérek a nagy éhínség elől Egyiptomba mennek, mert messze földre eljutott a híre, Egyiptom felügyelőjénél van élelem. József bár rabszolgaként látta utoljára testvéreit, mégsem áll bosszút, amikor meglátja az előtte leboruló fivéreit, akik nem ismerik fel. Fondorlatos módon ugyan gondoskodik arról, hogy ne ez legyen az utolsó látogatásuk Egyiptomban, de nem áll bosszút, nem mondja azt: ti rosszat terveztetek ellenem én pedig százszorosán fizetem azt vissza nektek. Pedig megtehetné, teljhatalmú úr, a kezében hatalom van. Amikor megismerteti magát testvéreivel, azok, ahogy a Szentírás fogalmaz: megrettentek, és szóhoz sem jutottak. Félték a bosszútól, de az nem következett be.

Majd évtizedek teltek el: Jákób és fiai úrként élhettek Egyiptomban. De aztán jött a halál pillanata. Jákób haláláé. ¹⁵Amikor látták József bátyjai, hogy apjuk meghalt, ezt mondták: Hátha József bosszút forral ellenünk, és visszafizeti nekünk mindazt a rosszat, amit vele szemben elkövettünk!

A teremtés könyve arról szól, hogy milyen az ember. Nagyon szeretem ezeket a történeteket. Azért szeretem, mert egy nép történetét úgy mesélik el, hogy nem bajnokokról beszélnek, és nem hősi legendákat mondanak el, hanem elmondják a szörnyű valóságot. Hogy már az első emberpár elbukott, a második generációban már ott a féltékenység és a gyilkosság. Ábrahám élete, bár ő lett a hit példaképe, de mégsem fenékgig tejfel. Van benne hazugság, a sors saját kézbe vétele, emberi esendőség bőségesen. Ézsau és Jákób nem a legjobb testvérek, és ahogy a mai igében is olvassuk: a zsidó nép, alapító ősatyái: gyilkos szándékú, hazug emberek Jákób, a csaló fiai. És Isten mégis igent mond rájuk. Persze lehet azt mondani, hogy no lám a zsidóság, a mai napig jellemző ez rájuk, bezzeg a magyarok ősatyái, a hét vezér ők legendás alakok. De vajon igazunk van-e? Vajon tényleg csak a zsidóság kiváltsága hogy a hátukon hordozzák mindazt amit az emberek róluk kiabálnak? Nem lehet, hogy Isten őket választotta ki azért mert rajtuk keresztül szerette volna megmutatni milyen is az ember? Nem a zsidó ember, hanem AZ ember, minden ember Te és én.

Azt hiszem, a mai alapigénk jól beletrafál a mi életünkbe is. *Hátha József bosszút forral ellenünk, és visszafizeti nekünk mindazt a rosszat, amit vele szemben elkövettünk!*

A bosszú. Erről szól az életünk. Nem egyes népek, fajok kiváltsága. Minden emberben ez van meg. Ha valaki vétkezik ellenem, akkor a háromszorosát adom vissza. Erre tanítanak a mesék, gondoljunk Ludas Matyira, de erről szólnak a népszerű filmek is: amikor a főhős megtorolja az ellene elkövetett méltánytalanságot, és mi tapsolunk neki, és mi örülünk, ha sikerül, és sajnálkozunk, ha nem. De ebben a kemény világban arra tanítjuk a gyerekünket is, hogy védje meg magát, üssön vissza, ha megüti.

Halálbüntetésért kiálltunk amikor brutálisan megölnék egy gyermeket, és azt gondoljuk igazunk van, mert jogtalan, mert kegyetlen, mert az Isten is azt akarná, hogy az ilyen ember ne éljen. És máris az Isten ítélőszékébe ülünk, és mi magunk mondjuk ki az ítéletet. Tegnap temették a dunaegyházi gázolás áldozatait. Evangélikusok voltak. Kollegám írt egy levelet a lelkészeknek, hogy imádkozzunk a családokért a lelkészért, és a gázolóért, aki szintén evangélikus volt. A legjobb barátait ütötte el részegen, a négy fiatalból csak a saját testvére úszta meg. Részeg volt, és autóba ült, lehet, hogy éppen értük ment... Imádkozni egy ilyen emberért? Egy gyilkosért?

Persze ezek a kirívó dolgok. De ennél sokkal enyhébb esetekben sem megy a megbocsátás. Nem tudom, van-e olyan család, ahol ne lenne egy-egy történet az egymással szóba sem álló testvérekről, a kitagadott gyerekekről, az elhagyott házastárs bosszújáról.

De egészen hétköznapi sérelmeink is vannak: amikor felszállnánk a buszra, és épphogy fel nem löknek, vagy amikor egy nagyszájú beszél valami cifrát. Autóvezetés közben teljesen megszokott módon nemzetközi kézjelzéssel adjuk tudtára a másoknak nemtetszésünket, és az előttünk 48 km/órás sebességgel tötyörgőt leszorítjuk az útról veszélyeztetve ezzel saját magunkat is. És ezek nem pillanatokig tartanak csupán, hanem órákig képesek vagyunk róla beszélni, vagy magunkban duzzogni. Mért?

Ha minket bántanak meg, akkor azért, mert nem tudunk megbocsátani a másoknak. Ha mi bántunk meg más, akkor azért, mert azt gondoljuk, a másik sem tud megbocsátani.

Ebbe keverednek bele József testvérei is. József már régen túl van a dolgon. Évtizedek teltek el, de a testvérei még mindig félnek és rettegnek a bosszútól. Miért? Azért mert a bocsánatkérés elmaradt. Bár József megbocsátott, erről olvashatunk a 45. fejezetben, de ők nem kértek bocsánatot. És most, apjuk halálakor megteszik, mert félnek: ¹⁶*Ezt üzenték tehát Józsefnek: Apád megparancsolta nekünk halála előtt: ¹⁷Ezt mondjátok Józsefnek: Kérünk, bocsásd meg testvéreid hitszegését és vétkét, hogy rosszat követtek el ellened! Bocsásd meg hát azoknak a hitszegését, akik atyád Istenének a szolgálói!*

Nagyon érdekes és sokat mondó a megfogalmazás: apád megparancsolta nekünk... ezt mondjátok... bocsásd meg... Nem mernek József elé lépni azzal, hogy bocsásson meg. Hogy Jákób tényleg mondott-e ilyet fiainak az nem derül ki, de a következő sorokból az igen, hogy mennyire nehéz is az a bocsánatkérés, mert amikor kimondják, akkor sem úgy fogalmazzuk: bocsásd meg nekünk, hanem: bocsásd meg azoknak a hitszegését, akik atyád Istenének a szolgálói. Általánosítanak, és Istenre mutogatnak.

De – és ez a nagyszerű ebben a történetben – József tudja, látja, hogy valódi megbánás van a szavaik mögött, még ha a bocsánatkérés nem is megy igazán, és megbocsát: *József sírva fakadt, amikor ezt elmondták neki. ¹⁸Oda is mentek hozzá a testvérei, leborultak előtte és ezt mondták: Szolgáid vagyunk! ¹⁹De József így szólt hozzájuk: Ne féljete! Vajon Isten vagyok én? ²⁰Ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt, hogy úgy cselekedjék, ahogyan az ma van, és sok nép életét megtartsa.*

Egy mondat, amit aranymondásként megtanítunk a gyerekeknek: ²⁰*Ti rosszat terveztetek ellenem, de Isten terve jóra fordította azt...* És József történetét végigolvassuk, tényleg az a benyomásunk, így kellett történnie. Isten megtartotta nemcsak József és nem csak Izrael de sok nép életét.

És ezen a ponton válik József története igazán izgalmassá.

József ugyanis előkép, előképe Jézusnak, akit elvetettek, megölték, de aki azért jött, hogy sok nép életét, benne a te és az én életemet is megtartsa. Mindezt úgy, hogy bűnbocsánatot hirdetett és hozott.

József története arra figyelmeztet bennünket, hogy ne vegyük félvállról a megbocsátást, nem tekintünk úgy Jézus bocsánatára, mint a mi emberi megbocsátásainkra. Általános iskolában a folyosón verekedtünk az egyik osztálytársammal, mert ő meglovasította valamimet, már nem is emlékszem, hogy mit. Enyém a bosszúállás én megfizetek mondtam, és elnászpángoltam. Odajöttek a tanárok, bevittek az igazgatóiba, ahol aztán bocsánatot kellett kérni egymástól látványosan. De amint kiléptünk az iskolából újra kezdődött a bunyó... megbocsátok, de nem felejték... (később egészen jóba lettünk, amikor egy edzésre jártunk, és együtt versenyeztünk, sokszor egymást segítve.)

Amikor Isten megbocsát, akkor, ahogyan Mikeás fogalmaz: *Nem tartja meg haragját örökké, mert abban telik kedve, hogy kegyelmet ad. ¹⁹Újra irgalmas lesz hozzánk, eltapossa bűneinket, a tenger mélyére dobja minden vétküncet!*

Mégis mi sokszor ott ülünk egyhelyben egy csónakban, és próbáljuk kihorgászni azt amit Isten a tenger fenekére vetett. Mert ilyenek vagyunk. József Attilával együtt azt gondoljuk: Tudod, hogy nincs bocsánat, hiába hát a bánat...

De van bocsánat, erre figyelmeztet József története, és erre figyelmeztet Jézus golgotán kihullt vére.

Van bocsánat, nem hiába a bánat. Van bocsánat, még akkor is, ha nem megy tökéletesen a bocsánatkérés. Van bocsánat akkor is, amikor emberileg ez elképzelhetetlen. Igen, vannak megtérő gyilkosok, akik

összetörnek bűnük súlya alatt amikor rájönnek mit is tettek valójában. Nem elbeszélésekből tudom, hanem saját tapasztalatból. Beszélgettem velük. És vágyják a bocsánatot, amit emberektől talán soha, de Istentől ők is megkaphatnak. Van bocsánat! Létezik olyan, hogy nem emlékezik többé vétkeinkre.

November negyedike van emlékezés napja az 56-os forradalom leverésére emlékezünk. De emlékezés napjai ezek a temetőkben is. A temetőkben gyújtott gyertyák egyben reménysugarak is lehetnek, amelyeket azért gyújtunk, hogy a világ világosságáról tanúskodjanak, nem az elhunytaknak, hanem nekünk, nekünk, akik itt maradtunk, akik emlékezünk. A remény sugarai, azé a reménységé, hogy nem a vég az utolsó, sőt a vég a kezdet, a kezdete egy szebb és egy jobb életnek, az Istennel való örök életnek. Mert van bocsánat, és van aki megbocsásson. Az, aki azt mondta magáról: *⁸Én vagyok az Alfa és az Ómega így szól az Úr Isten, aki van, és aki volt, és aki eljövendő: a Mindenható.*

Mindenható, akinek mindenre van hatalma, még arra is, hogy megbocsásson, még arra is, hogy segítsen nekünk is a megbocsátásban. Ahogy József testvéreinek megbocsátott, úgy bocsát meg Isten nekünk is. Nem kér cserébe semmit, sőt, ahogy József azt mondta: . *²¹Most hát ne féljete, eltartalak én benneteket és gyermekeiteket!* így mondja most nekünk is: ne félj, csak higgy, hidd, hogy Jézus neked is megbocsátott.